

zetéből erősen kiemelkedő, hosszúkás domb. Jelenlegi formájában nem tűnik erődítettnek, leletet a sírok földjében nem találtam.

MIKLÓS ZSUZSA

134. Dunavecse, Keléd-dűlő

(Bács-Kiskun megye) Ő, N

2005. május 17-én helyszíni szemlét végeztünk egy anyagnyerőhely területén. A terület középső részén a kitermelt gyümölcsös helyén kikelt lucernában, a gyümölcsöst K felől határoló földúthoz közel jelentkeztek az első kerámiatöredékek, és egészen a mély fekvésű részig észlelhetők voltak. A leletek a lucernástól D-re, a gyümölcsösben is közepes intenzitással mutatkoztak. A gyümölcsös déli sávja a magas aljnövényzet miatt nem volt tanulmányozható.

A lelőhely kiterjedése egy ÉK-DNy irányú, hosszan elnyúló földhátan kb. 360–380 m hosszúságban és 80–100 m szélességben határozható meg. ÉK-i sarka valószínűleg átnyúlik a földút K-i oldalára, de a sűrű gabonavetés miatt ez a rész nem volt járható. A lelőhelyen gyűjtött leletanyag több régészeti korszakból (őskor, népvándorláskor) származik.

Munkatársak: Mészáros Mónika régészhallgató, Mucsi Margit gyűjteménykezelő.

SOMOGYVÁRI ÁGNES – V. SZÉKELY GYÖRGY

135. Ecser, 2. sz. lelőhely

(Pest megye) LT, Á

Az M0 autópálya Pest megyei DK-i szakaszának építését megelőző régészeti feltárás során az M5 autópálya és az M0-4 főút csomópontja, valamint a 31. sz. főút közti szakaszon dolgoztak 2005-ben a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Az összes lelőhelyet számítva ebben az évben kb. 100 000 m²-t tártunk fel május és november között. A 2001. és 2002. évi feltárásokkal együtt összesen közel 900 000 m²-t tártunk fel. Mindegyik lelőhelyen a vezető geodéta Érdi Benedek volt, munkatársa Peuser Lóránt. Informatikusok: Zoltán S. Péter és Tóth Károly. A teljes M0 feltárás koordinátora: dr. Tari Edit.

2005. szeptember 28-án indult a gépi humuszosítás. Terepbejárások alapján a lelőhely kisméretű Árpád-kori telepnek ígérkezett. A humuszosítás során Árpád-kori telepjelenségek bontakoztak ki, de ezek mellett a markoló kelta urnákat bolygatott meg. A temetkezéseket feltártuk, viszont a lelőhely további védelme érdekében a humuszosítást október 5-én leállítottuk, és a kutatóárkokat visszatakartuk.

Az 1. és 3. sz. objektumok beásására nyesési szinten nagyobb, amorf folt utalt. A folt ÉNy-i része a 3. sz. gödör, DK-i részébe ásták az urnát, amelynek gödrét viszont az edényhez méretezték, azt mintegy belepréselték a sárga, homokos altalajba. Betöltése pár cm-re az edényfaltól volt megfigyelhető: laza, sötétbarna homok.

Az 1. és 3. sz. objektumok közt nincs összefüggés. Az urna gyorskorongon készült, jól iszapolt, szürke, bikónikus testű, kihajló, legömbölyített peremű. Vállán sávba szerkesztett bekarcolásokkal díszített.

A 2. sz. objektum, egy vas pajzsdudorral lefedett urna, szintén nyesési szinten került elő. A markoló kanala kissé megnyomta a vastárgyat, és a teljesen ép, kelta edény is szétrepesztett, de megmaradt a helyén. A dudor maga az edény szájába mélyedt, a szárnyait ráhajtották az edényre. A tárgyon néhány eredeti sérülés mellett egy nagyobb szöveget találtunk. Az urna gömbös testű, kihajló, legömbölyített peremű, vállán sávba szerkesztett, függőleges bekarcolásokkal díszített. Anyaga jól iszapolt, szürke, de gyenge égetésű. Az objektumnak foltja nem volt, a beásás méretét az urnához igazították.

A két urnából tisztítás során emberi csontmaradványok, olló, kések, fibulák, hólyagos lábperectöredékek, vaseszközök töredékei kerültek elő.

A fentieken kívül kibontottunk még egy csontvázast. A markoló- és ekenyomok által bolygatott, D-É-i tájolású, nyújtott vázas, felnőtt férfinak melléklete nem volt.

RÁCZ TIBOR

136. Ecser, 6. sz. lelőhely

(Pest megye) R, Szk, LT, Sza, A, Á

2005 májusától dolgoztunk az Ecser és Maglód településektől, valamint a Budapest–Szolnok vasútvonaltól délre elterülő lelőhelyen, amely a környezetéből láthatóan kiemelkedő domb K-i oldalán helyezkedik el. A tervezett nyomvonal K-i felén, a nyomvonallal párhuzamosan egy valószínűleg a 19. században ásott csatorna húzódik. A csatorna közelsége miatt a lelőhely K-i részén igen magas volt a talajvíz szintje, ezért ott csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudtunk dolgozni. 2005. november végéig 38 622 m²-en összesen 2352 objektumot tártunk fel.

A lelőhely DNy-i felén a 2004-ben megkezdett feltárást folytatva *szarmata* település részletét kutattuk. Egy ritkább, árkokkal tagolt, kevesebb gödröt tartalmazó rész után egy objektumokkal igen sűrűn fedett területen dolgoztunk. Az objektumok egy részét a felső, fekete humuszos talajrétegbe ásták bele. Igen sok egymással szuperpozícióban lévő gödröt bontottunk ki. Több házat, köztük kemencés házakat is feltártunk. A kemencék alját gondosan egymás mellé tett edénytöredékekkel rakták ki, majd agyaggal vonták be. Egy esetben a többszörös megújítás nyomait is megfigyeltük. A DK-i szelvényfal felé enyhén lejtett a terület. Itt az objektumok már jóval ritkábban fordultak elő, a falu egyik határát itt sejthetjük. Jellemző leletek: terra sigillata és római festett töredékek; szürke, jól iszapolt edények; szemcsés, apró kavicsal soványított fazekak; vörös, jól iszapolt edények; kevesebb kézzel készült edény; igen sok állatcsont (kagyló és halcsont); patics. Ezekon kívül fém-, és kerámiasalak, vastárgyak, csontkorcsolyák, csontárok,

orsógombok, fibulák, bronzdrót, gyöngyök, üvegtöredékek, fenőkövek és őrlőkövek is előkerültek. Az objektumok sűrű előfordulása a szarmata telepen kedvező települési viszonyokra, intenzív telephasználatra és viszonylag magas lakosságára utal.

Ezen a részen csak néhány középső rézkori, badeni, szkíta, avar és Árpád-kori objektum fordult elő. A középső rézkorra biztosan két gödör datálható. Az egyikből nagy mennyiségű kerámiaanyag (közte harangos csőtálpas edény töredéke), állatcsont, 2 magkő (az egyik obszidián, a másik kova), valamint nagy mennyiségű, égett növényi maradvány került elő. A másik rézkori gödörben nagy mennyiségű paticsot, kerámiát, állatcsontot és egy hengeres alakú orsógombot találtunk. A kerámiaanyag alapján a két gödör a bodrogkeresztúri vagy a Ludanice-kultúrához sorolható.

Az avar korból több, az altalajba vájt és kőből épített kemence is előkerült. Az egyik kőkemencéhez kapcsolódó munkagödör másik oldalán egy földbe vájt sütőkemencét is feltártunk. A kőkemence omladékos volt. Az omladék elbontása után a kemence oldalfalának in situ megmaradt kövei patkó alakot rajzoltak ki. Az elbontott omladék alatt egy fél őrlőkövet találtunk.

A terület középső részén elszórtan helyezkedtek el, a lelőhely északi részén viszont ismét igen sűrűn egymásra ásták a badeni, szkíta, kelta, szarmata és Árpád-kori telepobjektumokat. Több helyen badeni korú feltöltődési réteget is sikerült megfigyelnünk. A badeni korszakból összesen 292 gödröt tártunk fel. Közös jellemzőjük, hogy szinte mindegyikben találtunk paticsot, négy gödörben igen nagy mennyiségben. A paticsok között sok áglyenyomatos darab volt. Az egész ásatás kiemelkedő leletei a két „paticsos” gödörből is előkerült, karcolással valamint fehér, piros festéssel díszített faldarabok (?). Három gödörben emberi, 18 gödörben pedig teljes vagy majdnem teljes szarvasmarhavázakat bontottunk ki. A betöltésből, esetenként a csontváz alól közvetlenül előkerülő késő rézkori edénytöredékek mindegyik gödröt egyértelműen a badeni időszakra datálják. A marhavázakat többnyire a medencecsont felé (hátra) fordított (törött) nyakkal találtuk. Figyelemre méltó, hogy 6 szarvasmarhát egymás melletti gödrökbe temettek el, az egyik gödörbe kettőt is. Egy külső kemence kőkeményre átégett anyagplatnival szintén biztosan badeni korú. A kerámiaanyagban mericék, kétosztatú tálak, hombárok, amfórák, szubkután füles tálak töredékei fordultak elő, de találtunk több teljesen épp vagy egészéig összeállítható edényt is. A kerámián kívül csiszolt kőbaltákat, pattintott kőeszközöket, csonteszközöket, állatcsontot, igen sok kagylót (*Unio crassus*) tartalmaz a leletanyag. A kerámiaanyag előzetes vizsgálata alapján a badeni telep a kultúra fiatalabb klasszikus fázisába sorolható.

A szkíta korszakból származik kilenc földbe mélyített ház, két külső kemence és 88 gödör. A házak két oszlophelyes, lekerekített sarkú téglalap, vagy egy cölöplyukkal ellátott kerek formájúak voltak. A szkíta leletanyagban behúzott peremű tálak, bikónikus, magas

fülű csészék, valamint kézzel formált edények, fazekak töredékei, orsógombok, állatcsontok fordultak elő.

A kevés kelta objektum az egész területen elszórtan, egymástól távol jelentkezett. Kiemelkedik közülük két ház, amelyek esetleg műhelyek lehettek: lejárt kemény padlójukon sok karólyukat bontottunk ki. Az egyik házban szövőszéknehezékeket és több orsógombot találtunk. A másik ház közepén hosszanti irányban elnyúló, rövidebb „árok” és a cölöplyukak eloszlása alapján talán valamilyen talpgerenda lenyomatát sejtethetjük padlóján. A kelta objektumokból duzzadt peremű, grafitall soványított edények, seprűdíszes, grafitall soványított edények, kihajló peremű, magasra húzott vállú tálak stb. töredékei, állatcsont és patics került elő.

A szarmata korból szintén földbe mélyített házakat, gödröket, árkokat, külső kemencéket tártunk fel. Több szarmata gödörben bontottunk ki ember- és kutyavázakat. A jellemző leletek hasonlóak, mint a terület DNy-i részén, de római téglákat, valamint egy teljesen ép Krisztus-monogramos mécses is találtunk.

Az Árpád-korból származó néhány objektumot – földbe mélyített kemencés házakat és a gödröket – szintén elszórtan találtuk. Leletanyagukat hullámvonalas díszű fazéktöredékek és állatcsont alkották.

A lelőhely középső és északi részén az egykori települések valószínűleg minden irányban túlnyúlnak a feltárás határain. Lelőhelyünk valószínűleg összefügg a vasútvonaltól ÉK-re feltárt Maglód 1. lelőhellyel, ahol szintén tártak fel badeni és szkíta objektumokat.

Munkatársak: Horváth Tünde régész (MTA RI); Hargitai András, Hatos János, Pál Róbert, Susics Diána, Szeredi Anna (SZTE), Biller Anna, Györkö Anikó, Mérai Dóra (ELTE) régészhallgatók; Barta Sándor, Bányai Kitti, Bodó Zsuzsa, Bosnyák Valéria, Bókáné Szálka Nikolett, Deák Gábor, Fehér Aliz., Fodor Gábor, Hajdú Károly, Hönig László, Kálmány Andrea, Kecskés Balázs, Kiss Enikő, Kiss László, Németh Dániel, Liebhaber Réka, Péter Dávid, Szabó Győző, Szabó Sándor, Szakmáry Béla, Szálka Levente, Szrnka Attila, Valek Tünde, Veress Marcell régésztechnikusok.

BÓKA GERGELY – FEKETE ZOLTÁN – KIS ATTILA – PATAY RÓBERT

137. Ecsér, 7. sz. lelőhely

(Pest megye) LT, Sza, A, Á

2005-ben folytattuk a tavaly megkezdett lelőhely szelvényeinek bővítését, összenyitását. Tekintettel a feltárható terület nagyságára (mintegy 10 ha) és a rendkívüli objektumsűrűsége, 4 régészcsapat dolgozott a lelőhelyen. Ennek eredményeként sikerült a kb. 70%-át feltárni. (Lásd az illusztrációt a 232. oldalon!)

A terület egészén szétszórtan, de főként a Ny-i részén kerültek elő kelta objektumok: házak, árkok, gödrök gazdag kerámiaanyaggal, valamint egy kirabolt sír. A telepszerkezet nehezen követhető, mivel a későbbi, rendkívül sűrűn jelentkező telepobjektumok valószínű-